

POSTANOWIENIE

Dnia 14 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka (przewodniczący)

SSN Marcin Krajewski

SSN Krzysztof Wesołowski (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku A. G.-S.

z udziałem D. G., U. G.-G., A. G. - następców prawnych W. G., E. G., J. G., D. G., J. P., D. P., I. F., K. P., J. P. i J. G.

o zasiedzenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 14 lipca 2022 r.,

zażalenia uczestniczek D. G. i U. G.-G.

na postanowienie Sądu Okręgowego w K.

z dnia 17 kwietnia 2018 r., sygn. akt II Ca [...],

uchyla zaskarżone postanowienie w punkcie drugim.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z 17 kwietnia 2018 r., wydanym w postępowaniu apelacyjnym w sprawie o zasiedzenie nieruchomości, Sąd Okręgowy w K. w pkt. 1 oddalił w części apelację uczestnika W. G. (poprzednika prawnego skarżących uczestniczek D. G. i U. G.-G.) w zakresie udziału przysługującego temu uczestnikowi w nieruchomości będącej przedmiotem postępowania, natomiast w pozostałej części, dotyczącej zasiedzenia przez wnioskodawczynię pozostałej części udziałów w ww. nieruchomości, apelację uczestnika odrzucił (pkt 2 postanowienia).

W uzasadnieniu punktu drugiego postanowienia Sąd Okręgowy uznał, że apelującemu uczestnikowi nie przysługiwał interes prawny w zaskarżaniu orzeczenia Sądu pierwszej instancji w zakresie, w jakim Sąd ten orzekł o zasiedzeniu na rzecz wnioskodawczynie udziałów w nieruchomości, które nie przysługiwały apelującemu, tj. ponad 1/7 części. Sąd Okręgowy uznał przy tym, iż nie zachodzi w sprawie potrzeba ochrony interesu publicznego z uwagi na charakter przedmiotu postępowania.

Uczestniczki postępowania D. G. i U. G.-G., wniosły na podstawie art. 394¹ § 2 k.p.c. zażalenie na ww. postanowienie Sądu Okręgowego, zaskarżając je w części, tj. w zakresie pkt. 2, w którym Sąd ten odrzucił apelację uczestnika W. G. w części, tj. w zakresie, w jakim Sąd pierwszej instancji orzekł o zasiedzeniu na rzecz wnioskodawczynie udziałów, które nie przysługiwały temu uczestnikowi. Skarżące zarzuciły ww. postanowieniu naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 378 § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie okazało się zasadne, ponieważ orzeczenie Sądu Okręgowego o częściowym odrzuceniu apelacji jest nieprawidłowe, choć nie dlatego, że narusza art. 13 § 2 k.p.c. w zw. z art. 378 § 2 k.p.c.

Skarżące zarzucają bowiem postanowieniu Sądu Okręgowego naruszenie art. 378 § 2 k.p.c. (w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), który to przepis dotyczy współuczestnictwa materialnego, a kategoria ta – jak się przyjmuje w orzecznictwie Sądu Najwyższego – nie ma zastosowania w postępowaniu nieprocesowym (zob. postanowienia SN: z 6 marca 2015 r., III CZ 8/15; z 25 lutego 2015 r., IV CZ 106/14; z 8 maja 2014 r., V CSK 324/13; z 17 października 2012 r., I CZ 124/12; z 20 września 2012 r., IV CZ 58/12; z 2 lutego 2012 r., II CSK 290/11; z 9 grudnia 2011 r., III CZ 71/11). Pozostaje ona w zasadniczej sprzeczności z założeniami postępowania nieprocesowego, które – w przeciwieństwie do procesu, z natury dwustronnego – z samej istoty rzeczy może być jedno, dwu- lub wielopodmiotowe, w zależności od istoty konkretnego stosunku materialnoprawnego podlegającego ocenie w tym postępowaniu. Dla postępowania nieprocesowego fundamentalne znaczenie ma natomiast pojęcie „zainteresowanego w sprawie” (pochodnie –

„interesu prawnego”), o którym mowa w art. 510 § 1 k.p.c., w znacznej mierze przekładające się na *gravamen*.

W postępowaniu nieprocesowym źródło interesu prawnego wynikać może z szerokiego katalogu zdarzeń. Interes określonej osoby może polegać na tym, że zmierza ona do uzyskania orzeczenia wolnego od wad w rozstrzygnięciu odnośnie do wspomnianych stosunków prawnych, w które jest zaangażowana (postanowienie SN z 15 lutego 2013 r., I CSK 315/12, OSNC 2013, nr 7-8, poz. 99).

Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego, regulujące postępowanie o stwierdzenie zasiedzenia nie określają kręgu zainteresowanych, odsyłając w tym zakresie, zgodnie z systematyką księgi drugiej, do art. 510 § 1 k.p.c., który przewiduje, że zainteresowanym jest każdy, czyich spraw dotyczy wynik postępowania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się szerokie rozumienie przesłanki zainteresowania (interesu) w sprawach o zasiedzenie, w tym znaczeniu, że zainteresowanie wynikiem obejmuje zarówno bezpośredni, jak i pośredni interes, wskazujący na udział w postępowaniu. Przykładowo, do osób pośrednio zainteresowanych zaliczono osoby, które mają rzecz w posiadaniu nieprowadzącym do zasiedzenia (dzierżawca, użytkownik), a w odniesieniu do zasiedzenia nieruchomości - także właścicieli sąsiednich nieruchomości, jeśli wysuwają pretensje do tej nieruchomości lub przygranicznych pasów gruntu (zob. postanowienie SN z 8 sierpnia 2012 r., I CZ 79/12).

Biorąc pod uwagę powyższe szerokie ujęcie przesłanki interesu prawnego w sprawach o zasiedzenie, należy przyjąć, że każdy ze współwłaścicieli jest zainteresowany w sprawie o zasiedzenie nie tylko w odniesieniu do przysługujących mu udziałów w nieruchomości, ale co do całej nieruchomości. Wynika to z przyjętej w art. 195 k.c. koncepcji współwłasności jako prawa własności przysługującego niepodzielnie kilku osobom. Prawo to cechuje jedność przedmiotu własności, wielość podmiotów i niepodzielność samego prawa, w tym znaczeniu, że każdy ze współwłaścicieli ma prawo do całej rzeczy.

Każdy ze współwłaścicieli może wykonywać wszelkie czynności i dochodzić wszelkich roszczeń, które zmierzają do zachowania wspólnego prawa (art. 209 k.c.). Chodzi o tzw. czynności zachowawcze, do których zalicza się także czynności

procesowe, m.in. powództwo petytoryjne, posesoryjne, powództwo o ustalenie istnienia prawa (art. 189 k.p.c.), powództwo o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, czynności w postępowaniach nieprocesowych w sprawach: o stwierdzenie zasiedzenia nieruchomości przez kilku współwłaścicieli, o rozgraniczenie nieruchomości, o ustanowienie służebności drogi koniecznej, o wpis do księgi wieczystej prawa rzeczowego przysługującego współwłaścicielom nieruchomości, o założenie księgi wieczystej dla wspólnej nieruchomości. Nie powinno budzić wątpliwości, że zakres tego przepisu obejmuje także podejmowanie czynności zwalczających wnioski o zasiedzenie całej nieruchomości.

Współwłaściciele związani są ze sobą stosunkiem prawa rzeczowego, łączą ich również zobowiązania realne (zob. np. art. 200, 205 i 208 k.c.). Nie może ulegać zatem wątpliwości, że interes prawny podmiotu stosunku prawnego obejmuje także to, z kim w tym stosunku prawnym pozostaje.

Jak wyjaśniono w postanowieniu Sądu Najwyższego z 8 maja 2014 r., V CSK 324/13, orzeczenie co do istoty w sprawie o stwierdzenie zasiedzenia określonej nieruchomości w zakresie obejmującym udziały współwłaścicieli dotyczy ich wspólnego prawa, którego przedmiotem jest ta nieruchomość (współwłasności tej nieruchomości). W niczym nie podważa tej oceny wskazanie we wniosku wszczynającym postępowanie udziału lub udziałów we współwłasności jako przedmiotu nabycia przez zasiedzenie, ponieważ udziały we współwłasności w częściach ułamkowych mają jedynie charakter pojęciowy („idealny”, „myślowy”), a ich wyodrębnienie i przypisanie poszczególnym współwłaścicielom nie pozbawia własności rzeczy charakteru prawa wspólnego, ani nie powoduje, że sprawa nie dotyczy rzeczy wspólnej, a jedynie samego tylko udziału lub udziałów poszczególnych współwłaścicieli.

W powyższym sensie zgodzić się należy z twierdzeniem skarżących, że uczestnicy postępowania o zasiedzenie, jako współwłaściciele nieruchomości będącej przedmiotem tego postępowania, są związani więzią prawną, która uzasadnia orzeczenie w stosunku do wszystkich współwłaścicieli łącznie. Oznacza to, że w postępowaniu apelacyjnym, wszczętym na skutek apelacji poprzednika prawnego uczestniczek, Sąd drugiej instancji powinien być odnieść się do apelacji

w sposób merytoryczny, nie tylko w części dotyczącej udziałów przysługujących skarżącemu, lecz także co do całego zaskarżonego rozstrzygnięcia, wywołującego skutki także w odniesieniu do udziałów pozostałych współwłaścicieli nieruchomości, z uwagi na wyżej wskazaną istotę stosunku współwłasności. Z tego powodu należy uznać, że apelującemu (jego następczyniom prawnym) przysługuje *gravamen* w zaskarżeniu postanowienia w całości.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁶ k.p.c. orzekł jak w sentencji.

[as]